

مردم در اداره شهر مشارکت واقعی ندارند

گفت و گوی محمد توسلی

نخستین شهردار تهران بعد از پیروزی انقلاب اسلامی با "سرمایه"

۸۷/۴/۱۶

محمد توسلی نخستین شهردار تهران بعد از انقلاب اسلامی است او در گفت‌وگو با «سرمایه» ضمن مرور خاطرات خود در دوره تصدی این مسوولیت، از فضای سال‌های ۵۸ و ۵۹ سخن می‌گوید؛ سال‌هایی که شهر پر از سنگر بود و دیوارها پر از شعار. او همچنین به مشکلات تازه شهر اشاره می‌کند.

× بین شهردار بودن و سیاسی بودن چه رابطه‌ای می‌بینید؟

مدیریت کلانشهرها با پیچیدگی‌هایی روبه‌رو است. شهردار کلانشهر به عنوان مدیر اجرایی شهر باید فعالیت‌های متعددی را دنبال کند. گاه برنامه‌های پیش روی مدیریت شهری به بیش از ۵۰ محور می‌رسد، این در حالی است که تعداد این محورها در وظایف وزارتخانه‌ها به چند محور نمی‌رسد. فرآیند حرکت و ارتقای شهرداران به سمت‌های سیاسی دیگر هم اتفاقی تکراری در کشورهای جهان است. چنانچه ژاک شیراک هم نخست شهردار پاریس بود و بعد رئیس‌جمهور شد. در عرف سیاسی کشور ما هم شهردار تهران اگر چه در طراز اداری در مرتبه‌ای پایین‌تر از وزارت کشور قرار می‌گیرد اما به لحاظ پروتکل سیاسی در عرض وزیران است. چنانچه شهرداران تهران در دوره‌هایی در هیات دولت هم شرکت می‌کردند که از آن میان شاید به توان کرباسچی و الویری را نام برد. در واقع، پست مدیریت کلانشهرها هم فنی است و هم سیاسی.

× پس با نفس سیاسی بودن مدیریت شهری موافقید؟

خب، از این موضوع گریزی نیست و پیوندی میان این دو عرصه وجود دارد که در بخش‌هایی مدیریت شهری آن را ایجاب می‌کند. اما نکته مهم در اینجا این است که آیا شهردار کلانشهر می‌تواند از امکانات و تسهیلات شهر به عنوان سکوی پرش در راستای

اهداف سیاسی خود استفاده کند؟ اگر بخواهیم اینطور به موضوع نگاه کنیم این رویکرد به موضوع مدیریت شهری را به نفع مردم شهر نمی دانم و آنرا مثبت ارزیابی نمی کنم.

× اگر بخواهید مقایسه‌ای میان مشکلات تهران دهه ۶۰ و تهران امروز داشته باشید. کدام مشکلات تغییر کرده و کدام مشکلات همچنان به قوت خود باقی است؟ ترافیک ، توسعه بی رویه شهرو محیط زیست چه آن موقع و چه حالا یکی از معضلات اصلی شهر تهران است. اما در آن دوره شورای شهری وجود نداشت. حالا این ساختار در شهر تهران شکل گرفته اما متأسفانه شورای شهر در جایگاه اصلی خودش قرار ندارد. قانون حوزه اختیارات این نهاد را محدود کرده و تعداد اعضای شورا با حجم وظایف و مطالبات و مشکلات موجود در کلانشهر تهران هماهنگی ندارد.

× مشکلات عمده شما در مدیریت تهران دهه ۶۰ چه بود؟

بهتر است به جای مدیریت شهری از مدیریت بحران اسم برد. دو سال اول انقلاب شهر تهران پر بود از آثار سنگرها و درگیری‌های خیابانی دوران انقلاب و دیوارها پر بود از شعارها و مطالبات مردم. در آن دوران هیچ نوع ابزار کنترل رسمی وجود نداشت نه وزارت اطلاعاتی بود و نه نیروی انتظامی. مدیریت فقط با همکاری و پشتیبانی مردم امکان پذیر بود.

دو بار در همان دوران در دفترم به گروگان گرفته شدم و البته از این نوع تهدیدها برای مدیران سایر دستگاه های اجرایی زیاد پیش می آمد.

× بهترین راهکار برای مدیریت کلانشهری مانند تهران چیست؟

الان مردم در اداره شهر مشارکت واقعی ندارند. سپردن مدیریت امور شهری به مردم و جلب مشارکت آنان در این حوزه و مدیریت واحد شهری پیشنهاد من است. راهکار عملی آن هم تقویت نهاد شورای شهر است و راهاندازی شوراهای قانونمند محلات و مناطق تا اینکه فرآیند حضور و مشارکت مردم در قالب ساختاری منظم هدفمند شود. بهترین کار عملی هم اصلاح قانون شوراهای و سپردن اختیارات بیشتر به این نهاد است. در غالب کشورهای جهان مدیریت پلیس شهر، مخابرات، برق، گاز، آب و ... با نظارت شورای شهر صورت می گیرد و نظارت مردم بر شورای شهر از طریق شورای محله و منطقه امکان می پذیرد اما این ساختار در ایران نمود واقعی ندارد.

×خاطره‌ای از دو سال مدیریت‌تان به عنوان شهردار تهران دارید؟

تهران بعد از ۲۲ بهمن به شهر جنگ زده ای شبیه بود. سنگربندی شده بود و شهر آشفته بود. نزدیک اسفندماه از سنت دیرینه ایرانی‌ها و خانه‌تکانی نوروزی در قالب یک طرح شهری استفاده کردیم.

برای پاکسازی شهر فراخوان دادیم و مدیران و کارکنان شهرداری در کنار مردم خیابان‌های شهر را پاکسازی کردند. بسیاری از مدیران از جمله آیت‌الله طالقانی هم به جمع مردم پیوستند. خبرگزاری‌های خارجی هم خبرهایی مخابره می‌کردند که هنوز شور و شوق انقلاب در خیابان‌های تهران جریان دارد.

×محمدباقر قالیباف را که در فهرست ۱۱ شهردار برتر جهان اعلام شده است را چگونه شهرداری می‌بینید؟

این انتخاب برای هر ایرانی مایه افتخار و مباهات است. قالیباف به لحاظ مدیریت و در مقایسه با شهردار قبلی تهران از توان مدیریتی بالاتری در حوزه شهری برخوردار است.

×بهترین شهردار دوران بعد از انقلاب؟

بگذارید که به این سوال پاسخ ندهم.